

IULIAN ANTONESCU — UN PĂRINTE AL MUZEELOR

IONEL BEJENARU

Dacă acceptăm, domnilor, că există copii teribili, haideți să admitem și existența unor părinți teribili. Și, să ne oprim la unul bine cunoscut nouă — Iulian Antonescu, părinte bun al muzeelor țării, ctitor al lor.

Venea des la Botoșani, ca un terminal al unui traseu mai mult de suflet — Bacău — Piatra Neamț — Roman, sau, poate, ca un început al său, căci, ades, de aici cobora spre Roman — Piatra Neamț — Bacău. De altfel, paradoxal, plecând de-acasă, de la București, Iulian Antonescu nici nu pleca de-acasă. Casa lui, casa mare erau muzeele. Cu ele își începea și sfârșea zilele. Cu ele. Ele erau și-n gândul și-n visul său. Ca o obsesie stăruitoare și frumoasă.

Venea ades după o noapte de călătorie cu trenul, trecută repede, căci făcuse conversație cu cine știe ce călător pe o temă luată la întâmplare. Și, uite-așa, numai ce se vedea ajuns la capăt de linie, la Botoșani. Din gară, direct la muzeu. Sosea devreme, dis de dimineată, cu mult înainte de prezența lucrătorilor din muzeu, cu mult înainte de semnalul condicii, acest exercițiu de gimnastică din fosta democrație socialistă. Câteodată, își anunța venirea. De multe ori, nu. Cu ușa ce-i era mereu deschisă de câte un portar sau paznic ceva mai obosit, după un serviciu de noapte, în așteptarea primilor veniți dintre oamenii muzeului, Iulian Antonescu, făcea agale un du-te-vino pe culoarele muzeului, poate ca un exercițiu, poate ca o contemplare. O lumină pătrunsese în muzeu. De obicei, eram primul care îl salutam, îi ascultam doleanțele și povețele și-l însoțeam la o promenadă matinală prin oraș. Prin anumite locuri din oraș. Prin acelea ce însemnau vechiul Botoșani, supraviețuind buldozerului infometat de demolări. Mergeam în fosta Piață Carol (la vremea aceea Piața 1907), azi Piața 1 Decembrie 1918, aflată în centrul vechi, acest Lipscani al târgului. Cu privirea ușor pierdută, făcea obligatoriu popas la Monumentul Eroilor, simbol mare, românesc, dar și simbol de familie. E aici, în centrul vechi, un mic dar cu o arhitectură aparte hotel, Hotelul Rareș. Uneori, când rămânea o zi-două la Botoșani, ținea să fie cazat aici, pentru a privi de la fereastra unei camere acești Botoșani ai sufletului său, cu forfota niciodată întreruptă, aici luând cel mai bine pulsul locului. Monumentul Eroilor, Biserica Uspenia, Hotelul Rareș și, ușor deviată, Strada Armenească, erau repere

cvasi obligatorii ale promenadei botoșănene pe care o făceam împreună, tot vorbind și iar vorbind despre istoria locurilor dar și despre actualitatea lor.

Erau, apoi, la revenirea la muzeu, obișnuitele îmbrățișări cu colegii, bontonul creat prin cuvenitele vorbe de duh cu care unii erau grațulați — „Sărmăluța“, „Cozonăcelul“, „Odalisca“ ș.a. —, spuse dulce, frumos și savuros, fără maliție. Ziua își urma cursul. Urma să fie reorganizată expoziția de bază undeva — la Giurgiu, la Târgoviște, la Constanța, la Oradea — și ne ruga să-i pregătim pentru frații noștri de acolo cutare sau cutare piesă, pentru a ilustra și ei convingător cutare sau cutare moment, pentru a umple un gol, ce musai trebuia umplut.

Ca un intermezzo, Iulian Antonescu făcea câte un popas, între timp, la județeană de partid, unde aproape zilnic era câte o convocare, ba cu primarii, ba cu profesorii de științe sociale, ba cu activul propagandei. „Tocmai bine ați pictat, tovarășe Antonescu, pentru a le face acestora o expunere, pe problema... Și, dacă se poate, și celor de la Interne, care, cu toții, trebuie să cunoască istoria poporului român. Să le vorbiți despre Burebista și Decebal, despre autohtonie, despre latinitate, căci nu prea studiază, stimate tovarășe“. Cum puteai să refuzi?! Toate astea înșă însemnau uzură, istovire. Cui îi păsa?

Deseori, fabulând, pedalând voit pe grotescul unor situații sau fapte, lăsându-ți ție plăcerea și posibilitatea descifrării realului, căci, bine camuflat, era și acesta, Iulian Antonescu îți puneă în față o scenă politică și culturală a țării, pe care se dansa, nu glumă. Dansau și Burtică, și Popescu-Dumnezeu, și Olteanu, și Suzană, și Tamara, și noi toți. Fiecare, în felul său, cu atenția acordată respectării disciplinei de partid și codului eticii și echității socialiste. Cancanurile circumscrie unui personaj sau altul ne erau spuse cu o ironie și tristețe, în același timp, care făceau din distinsul nostru oaspete un maestru inconfundabil, unic. Muzeul era la răndu-i în centrul discuțiilor, mereu elogiat, salvat, într-o pledoarie strălucită, convingătoare, mai ales pentru organele locale, mânuind dezinvolt barda critică, tăioasă, la adresa instituțiilor de cultură. Șfichiul lui Iulian Antonescu acționa când era vorba și de abuzul vreunui director sau șef contabil de muzeu la adresa vreunui muzeograf, care, hai să fim drepți, călcase poate și el strâmb, dar își găsea totdeauna în Iulian Antonescu un apărător al cauzei sale.

Jaucă, Dumnezeu să-l odihnească, hau-haucă...! —, Cardaș — să facem o „cardașie“! —, Băciucu, Boștină erau persoane oficiale, pe care dorea să le întâlnească, pentru a mai pune și la ele un cuvânt bun pentru Muzeul din Botoșani.

Privirea caldă, acuratețea exprimării, vasta-i cultură, ușor sesizabilă, firea populară, dincolo de chipul și mersul aristocrat, predispoziția la înțelegere, dinamismul, dezinvoltura de comportament, familiarismul îi marcau personalitatea, puternica sa personalitate. O personalitate creatoare, cu prezență benefică în privința muzeelor, cărora le-a dăruit fidelitatea suflătoare, atașament și devoțiune, le-a slujit cu patimă, cu harul omului înzestrat, li s-a dăruit total. De aceea, mi-am permis să-l socot pe Iulian Antonescu un părinte teribil al muzeelor.